

Bogusław Nierenberg (Uniwersytet Jagielloński)

Recenzja monografii Marka Bugdola pt. *Znaczenie sprawiedliwości w zarządzaniu ludźmi. Dlaczego warto być sprawiedliwym?*

Jestem pełen uznania dla Marka Bugdola za sam pomysł monografii zatytułowanej *Znaczenie sprawiedliwości w zarządzaniu ludźmi. Dlaczego warto być sprawiedliwym?*, bowiem mało kto dziś pamięta, że nawet Adam Smith, uważany za ojca współczesnej ekonomii, był przede wszystkim filozofem, który w wielu swoich dziełach zajmował się zagadnieniami etycznymi. Także w najbardziej znanym, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*. Książka prof. Bugdola uświadamia Czytelnikowi jak istotnym zagadnieniem we współczesnym świecie jest pojęcie sprawiedliwości, które wydawać by się mogło przeżytkiem, słowem z lamusa znaczeń. Tymczasem Autor monografii przywraca mu blask, ale też wskazuje na nowe znaczenia i nowe rozumienie tego pojęcia we współczesnym świecie. Do tego, niewątpliwą zasługą Autora jest zaproponowanie definicji i pojęć wiążących sprawiedliwość ze światem organizacji.

Uroda zaproponowanej przez prof. Marka Bugdola monografii polega też i na tym, że z jednej strony osadza prowadzone rozważania w nurcie humanistycznym nauk o zarządzaniu, a z drugiej jest przejawem ogromnej wiedzy naukowej oraz erudycji Autora. Co widać choćby w celnych odwołaniach do klasyków filozofii czy ekonomii. Na przykład idea *trickle-down economics* odniesiona kwestii związanych z działaniem organizacji jest wielce pouczająca. Jako recenzent chylę czoła przed rozległą wiedzą Profesora, a jako kolega w trudzie naukowym podpowiadam, że są także inne cytaty, które – być może – równie dobitnie odwołują się do kwestii sprawiedliwości, jak choćby fragment z dzieła wspomnianego uprzednio A. Smitha *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, odnoszący się do „niewidzialnej ręki rynku”: *Ponieważ zaś każdy człowiek stara się, jak tylko może, aby użyć swego kapitału w wytwórczości krajowej oraz tak pokierować tą wytwórczością, ażeby jej produkt posiadał możliwie największą wartość, przeto (...) pracuje z konieczności nad tym, by dochód społeczny był jak największy. Co prawda, nie zamierza on na ogół popierać interesów społecznych ani też nie wie, w jakim stopniu je popiera. Kiedy woli popierać wytwórczość krajową, a nie zagraniczną, ma wyłącznie na uwadze swe własne bezpieczeństwo, a gdy kieruje wytwórczością tak, aby jej produkt posiadał możliwie najwyższą wartość, myśli tylko o swym własnym zarobku, a jednak w tym, jak i w wielu innych przypadkach, jakaś niewidzialna ręka kieruje nim tak, aby zdążyć do celu, którego wcale nie zamierzał osiągnąć. Społeczeństwo zaś, które wcale w tym nie bierze udziału, nie zawsze na tym źle wychodzi. Mając na celu swój własny interes człowiek często popiera interesy społeczeństwa skuteczniej niż wtedy, gdy zamierza służyć im rzeczywiście. Nigdy nie zdarzyło mi się widzieć, aby wiele dobrego zdziałali ludzie, którzy udawali, iż handlują dla dobra społecznego.* Bądź myśl Johna Maynarda Keynesa, autora *Ogólnej teorii zatrudnienia, procentu i pieniądza*, autora powiedzenia: *Kapitalizm to taka niezwykła wiara, że najwięksi krętacze robią najbardziej pokrętne rzeczy i wyjdzie z tego największe, powszechne dobro.* Ale oczywiście wybór prof. Bugdola w kwestii cytatów czy odwołań do myśli klasyków filozofii czy ekonomii traktuję jako Jego suwerenne, autorskie prawo do takiego, jakie przedstawia w książce, widzenia sprawiedliwości. Zwłaszcza, że w swych rozważaniach Autor podejmuje rozmaite wątki, w tym także systemowe, bliskie mojemu widzeniu kwestii metodologicznych.

Chciałbym też podkreślić urodę kompozycyjną i formalną recenzowanej monografii, przejawiająca się choćby tym, że swoje wywody naukowe Autor obrazuje celnymi przykładami, co zwłaszcza dla studentów będzie miało kapitalne znaczenie w przyswojeniu i zapamiętaniu kwestii teoretycznych. Są one, podobnie jak kwestie szczególnie istotne, ujęte w ramki. Niektóre z przykładów są – nie tylko w sensie naukowym – powabne, jak choćby anegdota o A. Einsteinie, który nie bardzo wiedział jakiej pensji powinien zażądać w Uniwersytecie Princeton, kiedy się tam zatrudniał.

Wkład badawczy prof. Bugdola do nauk o organizacji i zarządzaniu polega nie tylko na uporządkowaniu definicyjnym, zebraniu w całość rozporoszonych informacji, ale też zaproponowaniu

zupełnie nowego widzenia spraw łączących sprawiedliwość z działalnością organizacyjną, jak choćby w zaproponowanych przez niego przykładach *Zachowań solidarnościowych w organizacji*.

Jestem pewien, że monografia M. Bugdola będzie pomocna nie tylko badaczom problemów zarządzania, zwłaszcza nurtu humanistycznego, ale też studentom zarządzania, socjologii, politologii, a także dziennikarstwa i komunikacji społecznej, którym zagadnienia poruszone w monografii mogą być pomocne w lepszym poznawaniu i rozumieniu studiowanego świata. Uważam też, że książka prof. Bugdola winna być obowiązkową lekturą wszystkich menedżerów, właścicieli przedsiębiorstw, wszelkiej maści decydentów (przepraszam za ten kolokwializm, ale po części uważam, że jest on usprawiedliwiony), w organizacjach prywatnych i publicznych. Być może pod wpływem lektury tej monografii uświadomią sobie, że w wielu ich czynkach brakuje przestrzegania norm moralnych.

W zakończeniu monografii prof. Bugdol pyta: *czy w praktyce istnieją sprawiedliwe organizacje?* I odpowiada, że tak, bowiem sam w takiej organizacji pracował. Podziela to przekonanie, bowiem także pracowałem w takiej organizacji, ale częściej przychodzi się nam spotkać z organizacjami, które sprawiedliwość i etykę mają za nic.

Bogusław Nierenberg

Marek Bugdol, *Znaczenie sprawiedliwości w zarządzaniu ludźmi. Dlaczego warto być sprawiedliwym?*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013, s. 218.

Bogusław Nierenberg, prof. dr hab – profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Opolskiego; kierownik Katedry Zarządzania i Ekonomiki Mediów w Instytucie Kultury UJ oraz prodziekan Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego; wiceprzewodniczący Komisji Zarządzania Kulturą i Mediami Polskiej Akademii Umiejętności; członek Komisji Nauk Organizacji i Zarządzania Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Członek Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Polskiego Towarzystwa Naukowego Prawa Prasowego oraz Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Autor dziewięciu monografii naukowych oraz prawie stu artykułów i rozdziałów poświęconych zarządzaniu i ekonomice mediów, a także reklamie i komunikacji społecznej. Jest także autorem dwóch tomików poetyckich: *Dychotomia uczuć* oraz *Dychotomia uczuć 2*, a także zbioru felietonów *Silva rerum*.